

det er et rigtigt Princip at sige: „Naar en Landkommune har viist Interesse for denne Sag osv.; thi det er muligt, at man gjør allermeest Gavn for Diebliffet ved at give Bevillingen til de Steder, hvor Landkommunen slet ikke har viist eller har kunnet vise nogen Interesse ud over det Almindelige; men naar den Betingelse skal sættes, saa opfyldes kun, men i misforstaaet Opfattelse, den gamle Løfte: „Hvor meget har osv.“ Tilskudet kunde ramme rige, velhavende Kommuner, hvor der er en Del velstaaende Folk, som forbinde sig med en Sognesole paa den Betingelse, at der bliver sat en Hat paa, idet de sige: „Gad, os faae det og det i Stand, saa faae vi ogsaa et Tilskud.“ Jeg tror, at der er mange Steder omkring i Landet, saasom i Fisserleier og saadanne Steder, hvor fattige Børn voxe op med ringe Undervisning, skjøndt de allerede i Hjortenaarsalderen eller maaste før maa drage ud til fremmede Lande for at fortjene deres Brød eller værne om vort Flags Ære, hvor det er unufligt at indføre den Betingelse, men hvor det er min fulde Overbevisning, at Anvendelsen af et saadant ringe Beløb vilde gjøre langt mere Nytte, end om man hjalp vore i Forveien allerede ret velstaaende Landmænd til en større Undervisning for deres Børn; thi det vil væsentlig komme til at gaa i den Retning. Altsaa, selve Betingelsen er jeg, naar den fremsættes saaledes, en bestemt Modstander af. Man maa overveie Forholdene ved de enkelte Leiligheder, og man maa se hen til, hvor man gjør størst Nytte, enten ved at give Tilskuddet uden Betingelse, eller ved at knytte en Betingelse dertil; men jeg tror, at naar man nu er kommen ind paa at yde et Tilskud til en vis bedre Undervisning paa et Sted og Forholdene ubiville sig omtrent, som man har ventet, saa tror jeg — det vil den ærede Minister vide bedre end jeg, efterse — han har en længere parlamentarisk Fortid end jeg — at denne Kommune lige saa lidt staar i Fare for at miste dette Bidrag paa en brat Maade, som den staar i Fare for at miste det, fordi en Minister, som jo staar i Dag og i Morgen kan være borte, siger til den: I skulle beholde dette Bidrag i nogle Aar; derfor tror jeg ikke, at den meget ærede Minister i alt Fald vil være saa uwillig til at følge efter i det gamle Spor, hvori vi ere gaaede i flere Aar. Jeg forstaaar i alt Fald ikke den ærede Ministers bestemte Indsigelse mod denne Løfte. Jeg skal ikke for Diebliffet opholde den meget ærede Forsamling længere.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet (Fischer): Det forekommer mig, at den dog er meget let at forstaa. Forskjellen er den, at, dersom jeg saar Løven, saar jeg Ret til at sige til en Kommune: Naar Du bringer Offre, giver jeg Dig Tilskud, men saar jeg ikke Løven, er Sagen henvist til Finantsloven, og hvad der i Tiden vil ske paa den, kan Ingen vide.

Kan jeg faae Løven, er jeg altsaa i Stand til at give et Tilfagn, der har nogen Betydning, men saar jeg den ikke, kan jeg ikke give saadant. Det er Forskjellen.

N. Jensen (Aarhus Amts 3die Valgkreds): Da de Bemærkninger, jeg havde tænkt mig at ville fremsætte, ikke angaa det egentlige Lovforslag, men hvad der ellers er fremkommet, skal jeg lade dem falde, og kun gjøre den meget korte Bemærkning til det ærede Medlem for Ribe Amts 1ste Valgkreds (H. Kruse), at jeg ikke synes meget godt om, at han kalder mine Udtryk for Flosser, i Særdeleshed naar han fremsætter saadanne Tanker eller Sætninger, som at man i 1814 tabte Nerven i al Undervisning, eller at den Begeistrede ikke tager Hensyn til Lønnen, hvis dermed skal menes, at Skolelærerstanden overhovedet ikke tager Hensyn til, om Lønnen er, som den bør være.

Berntsen: Jeg kan ikke tilbageholde at udtale min Forundring overfor det ærede Medlem for Viborg Amts 4de Valgkreds (Kjær), der synes at være saa meget imod en Konkurrence mellem Friskolen og Statskolen. Det ærede Medlem pleier ellers ikke at være saa bange for Konkurrence paa andre Omraader. Jeg kan forsikre det ærede Medlem, at, er der Noget, som har bidraget til at bringe en bedre Tone ind i Statskolen, saa er det den Konkurrence, som er opstaaet mellem Friskolen og Statskolen, ligesom Friskolen overhovedet staar som det gladeligste Regn paa den Interesse, der mere og mere er bleven vakt mellem Almuen for et af de vigtigste Spørgsmaal, nemlig Spørgsmaalet om den opvoksende Slægts Undervisning og Opdragelse. Da jeg imidlertid ikke tiltror mig Dygtighed til at kunne overbevise det ærede Medlem om sin Misforstaaelse af denne Sag, skal jeg tillade mig at henlede hans Opmærksomhed paa en Paragraf i Grundloven, thi jeg ved, at han er en varm Ven af vore grundlovmæssige Friheder; og for at det ærede Medlem ikke skal fatte Mistanke til, at det er en af de uheldige Paragrafer, der kom ind ved Grundlovsforandringen 1866, vil jeg sige, at den samme Paragraf, som jeg her skal tillade mig at oplæse, findes i Grundloven af 5te Juni 1849. Det hedder saaledes i vor nuværende Grundlovs §. 85: „De Børn, hvis Forældre ikke have Cone til at sørge for deres Opkærelse, ville erholde fri Undervisning i Almueftolen.“ Det ærede Medlem ser altsaa, at Grundloven gaar ud fra den Antagelse, og det er en given Ting, at de Forældre, der selv have Cone til at sørge for deres Børns Undervisning, ville gjøre det, men derimod de Forældre, der ikke kunne det, vil Staten sørge for, at deres Børn saar fri Undervisning i Almueftolerne; men jeg vilde nødigst af Alt, at man skulde saad en Ordning af Skolevæsenet, der skulde føre til, at de Fattig